

монумент для іспанців, які загинули під час війни 1936-1939 років. Толерантну позицію займає і Віктор Ющенко: „Українці воювали в різних мундирах, багато було і тих, хто мав мужність почати визвольну боротьбу під власними прапорами. Насправді місце у світовій війні за людяність проти тоталітаризму визначали не тризуб чи зірочка на пілотці. По один бік у ній – радянські солдати, партизани та воїни-повстанці, що воювали з німецькими загарбниками. По інший бік – ті, хто знищував полонених у таборах смерті й топив у морі біженців із Кенігсберга”. До цих справедливих слів важко щось ще додати.

Багаторічна боротьба українського народу за незалежність завершилася перемогою 24 серпня 1991 року. Незалежність України не була ні подарунком, ні випадковістю. Вона була не кабінетною мрією інтелектуалів, а волею народу, який на різних поворотах історії, під різними прапорами вів за нею вперту боротьбу. Однак ця боротьба ще не закінчилася, вона триває. У статті „Незалежність в історії”, яку, багато в чому, слід вважати кредою, Віктор Ющенко закликає: „Врятувати Україну від деградації, подолати відставання, дати шанс на майбутнє може лише зміна влади... Щоб історія України мала гідне продовження, демократичні сили мають добитися проведення демократичних, чесних і прозорих президентських виборів у встановлений Конституцією термін. Для цього мають бути створені механізми, структури, але найголовніше – консолідація всіх демократичних, патріотичних сил”. 31 жовтня 2004 року завершиться протистояння двох сил – України влади і України народу, яку на виборах представляє всенародний кандидат Віктор Ющенко. В його перемогу вірять навіть захисники цього режиму, хоча не наважуються вголос говорити. Не викликає жодних сумнівів, що після 31 жовтня Україна вступить у новий, більш якісний, етап свого розвитку.

МІРКУВАННЯ ПРО РОДИННІ ТРАДИЦІЇ, МОРАЛЬ І ПОЛІТИКУ

В житті будь-якої людини важливу роль відіграє сім'я та родинні традиції. Ще давньокитайський філософ Конфуцій повчав: „Молоді люди повинні проявляти повагу до батьків, а поза сім'єю поважність до старших, серйозно відноситися до будь-якої справи, любити свій народ і прагнути наблизитися до гуманних людей”. Мислитель був глибоко переконаний, що людина ніколи не стане благородною і їй не допоможуть здобуті знання, якщо в неї відсутні ідеали доброчинності та взаємоповаги. Головне в житті – бути відданими, щирими, чесними, бо „якщо людина в своїй щирості близька до доброчинності, їй можна довіритись”. Проїшли тисячоліття, а повчання Конфуція не втратили своєї актуальності.

Доброчинність і моральність для сучасного державного діяча – речі надзвичайно важливі й необхідні. „Існує два способи досягнення мети: шлях закону і шлях насильства. Перший спосіб – спосіб людський, другий – шлях диких тварин”. Це висловлювання належить мислителю епохи Відродження Нікколо Мак'явеллі. На думку Д.Гелбрейта, „політика – це не мистецтво можливого, а вибір між поганим і дуже поганим”, а Карл Маркс, який сьогодні вже не такий популярний, як колись, переконував: „У політиці заради відомої цілі можна укласти угоду навіть із дияволом; потрібно лише бути упевненим, що ти проведеш диявола, а не диявол тебе”. Однак, якою б прагматичною не була сучасна політика, люди завжди повинні залишатися людьми, бо вибори рано чи пізно закінчуються, а життя, взаємовідносини та спілкування між особистостями триває. Безперечно, мав рацію Х.Томазій, який однозначно заявив: „Не може бути хорошим політиком той, хто не є справжньою

моральною особистістю". Додамо, що на моральність і чесність людини незаперечний вплив має сім'я. Це поза будь-якими сумнівами.

Виступаючи 4 липня 2004 року на Співочому полі, Віктор Ющенко не випадково сказав: „Я пам'ятаю все, чому мене вчив батько; усе, сказане мамою...”. День напередодні офіційного висування кандидатом на посаду президента Віктор Андрійович провів у рідному селі Хоружівка, що на Сумщині. Цього разу він приїхав спеціально для того, щоб отримати материнське благословення на змагання на посаду президента. До батьківської хати Ющенко завітав з усією родиною – з дружиною, п'ятьма дітьми, онукою, братом і племінником. Він відвідав ранкову службу в храмі Андрія Первозваного та побував на могилі батька. Мама з хлібом і старим рушником, вишитим ще її матір'ю, благословила сина на велику справу. „Хай Господь допомагає тобі в добрих ділах”, - сказала 85-річна Варвара Тимофіївна, перехрестивши Віктора. Так почалося сходження Віктора Ющенка на державницький, президентський олімп. Так в давнину робили давньоруські князі, а згодом українські гетьмани. Все починається з рідної домівки, батьківської хати, материнського благословення...

Мама Віктора Андрійовича походить з древнього роду Черненків, коріння якого сягає аж початку XVIII століття. Її батько й мати одружилися одразу після революції, на Різдво 1918-го року, а в листопаді народилася донечка. „Батьки були небідні, - пригадує Варвара Тимофіївна, - але більше багаті тим, що вирости розумними й працьовитими. Та й ми втрюх, я і мої молодші брати, від них не відставали, все робили і життю раділи”. Про батька збереглися найкращі спомини: „Сумлінний столяр, він швидко став завідувати колгоспною майстернею, бо на громаду працював як на себе”. Назавжди запам'ятала Варвара Тимофіївна батьківські настанови: „Діти, що не робите, а старайтеся зробити якнайкраще”. Ці слова заповіту намагалася прищепити своїм дітям – Петрові та Віктору.

В 1939 році Варвара Черненко екстерном закінчила Лебединську педагогічну школу на Сумщині, а в 1952-му – заочно Глухівський педагогічний інститут, після чого близько 40 років викладала математику в Хоружівській школі. Багато років згодом Варвара Тимофіївна розповідала про фактори, які вплинули на її вибір. „Казали, що не знали, коли буде війна. То брехня, все знали ті, хто нами керував”, - мама Віктора Андрійовича часто згадує, як у 1939 році, коли вона закінчила десятирічку, в армію масово мобілізували молодих сільських учителів. Чотирнадцяти випускникам, серед яких була і вона, завідувач райвно не віддав атестати, а в примусовому порядку послав вчитися до Лебединської педагогічної школи. Кілька місяців вистачило на весь процес навчання: склала 28 іспитів, одержала атестат вчителя, а вже 1 вересня вийшла на роботу. Вчителювати почала в школі сусідньої Деркачівки, та не довго... почалася війна.

12 вересня 1943 року Хоружівку та навколишні сумські села визволили радянські війська і створилися умови для відновлення роботи школи. „19-го, - пригадує Варвара Тимофіївна, - до мене прибігає Оксана Платонівна, теж учителька, з якою ми на одному кутку вирости. Я саме тоді буряки в ямі підкидала – осінь же, час копати. – Варю! – кричить Оксана. – Що таке? – Завтра школу відкриють! – Та Оксано, що ти таке балакаєш?! – не повірила. Дівчата ж при німцях у Хоружівці боялися за двір вийти, тремтіли і день, і ніч, а тут така радісна новина!”. З того часу Варвара Тимофіївна аж до виходу на пенсію вчила дітей, сіючи добре, розумне і вічне.

З майбутнім чоловіком ходили разом до школи, навіть до одного класу. „І жили близько – за двісті метрів од нашої стояла його хата. Але я не думала й не гадала, що одружимося” – пригадує Варвара Тимофіївна. Однак, мабуть такою була її доля. Батько Віктора Ющенка Андрій Андрійович народився в 1919 році. На час вторгнення німецьких військ на територію Радянського Союзу проходив строкову військову

службу в кавалерійській прикордонній дивізії, що розквартирувалася в місті Слонім Гродненської області в Білорусії. Вже на самому початку бойових дій Андрій Ющенко був поранений, потрапив під Мінськом в полон, де знаходився до січня 1945 року. Спробував усі лиха концтабірного життя в Білостоці, Нюрнберзі, Празі, Бухенвальді та Освенцімі. В статті „День пам'яті” Віктор Ющенко писав: „Про війну й біду багато розповідав батько. Він служив прикордонником, у перші дні війни був тяжко поранений під Мінськом. Далі – полон, спроби втечі, відправка до „фабрики смерті” – Освенцім. Тут мого батька, Андрія Андрійовича, хотіли перетворити на номер 11367, на два рядки в обліковій книзі”. Після війни, в 1945 році, Варвара Тимофіївна зустрілася зі своїм майбутнім чоловіком, Андрієм Ющенком, який дивом врятувався з Освенціма, також пішов навчати хоружівських школярів англійської мови. 31 грудня 1945 року вони одружилися.

В 1946 році у молодого подружжя народився син Петро, а 23 лютого 1954 року Віктор. Причому обох Варвара Тимофіївна народила вдома: „Якось чую вранці, щось із животом ненормально. Не пішла до школи. Злізла на піч, а не можу спати. Перед очима наче терен стоїть, спілий такий, ягоди голубі. Встала з печі, пішла в іншу хату, полежала там. Потім воно мене – штурм! – встала. Раз, другий, дивлюся – і є Петя.

- Навіть баби-повитухи не було в хаті?

- Нікого.

- Він що, зовсім не кричав?

- Не пам'ятаю, щоб кричав. Через пару годин покликали акушерку, а на третій день приїхав лікар, забрав у лікарню. А я йому кажу: „Чого я туди буду їхати?” – „Бо як не дам довідки, що ти була в лікарні, тобі в магазині не продадуть колєнку”. У той час тільки породіллям продавали в магазині по дев'ять метрів колєнку на пелюшки”. Така історія народження старшого брата Віктора Андрійовича Петра Ющенка – сьогодні народного депутата України від блоку „Наша Україна”.

Цікаві спогади Варвари Тимофіївни про народження молодшого сина: „А Віктора „випросив” собі вже Петро, коли йому йшов сьомий рік. Якось приходить Петя до свекра і каже: „Діду, пішли у капусту. Он Давиденкові (куми наші, жили по сусідству) в капусті піймали собі Вітю”. Певно, їхня баба сказала, що вони в капусті знайшли дитину, от він і клянчив. Я саме в сусідній кімнаті за столом сиділа, щоденник писала. Андрій Андрійович поруч спав. І в хаті, пам'ятаю, людей було повно. Дід сидів-сидів та й каже: „Знаєш, що, Петю. Іди он – батько-мати, бери їх, йдіть у капусту і ловить”. Баби зареготали – страшно. А мені так стало соромно. Ще два роки після цього випадку в нас Віті не було. Але ж таки випросив...”.

Ділячись своїм „рецептом” виховання синів, Варвара Тимофіївна пригадує: „Ото як тільки вони починали ходити – починали й робити. Я йому: те подай, те поможи. Сам робиш, а воно за тобою хвостиком щось допомагає. Тоді з нього виросте людина. Вони в мене все вміють: і сапати, і косити, і біля бджіл ходити...”. Мама вважає, що за характером Віктор удався в її рід, копія її батька та рідного брата Петра, що загинув на війні. Любов до праці, прищеплена батьками, збереглася у Віктора Андрійовича назавжди. Хоча нещодавно відзначив п'ятдесятирічний ювілей, однак „йому не важливо, яка робота: треба буде – і корову видоїть, і їсти зварить, і пиріжки спече. А нещодавно приїжджав, дивлюся – уже плиту почистив, усе поприбирав”.

Життєвий шлях Віктора Ющенка – це типова біографія людини, яка зробила себе сама, однак ніколи не забуваючи батьківських порад, свято цінуючи родинні традиції, сімейні принципи моралі. Під впливом сім'ї виробився своєрідний „моральний кодекс Ющенка”, який він не порушував ніколи. Не порушував тоді, коли навчався в Тернопільському фінансово-економічному інституті, ніс службу в прикордонних військах на радянсько-турецькому кордоні, працював у банківській

системі. Тут він пройшов шлях від економіста відділення Держбанку СРСР в селищі Улянівка Сумської області до голови правління Національного банку України. За короткий проміжок часу (грудень 1999 р. – квітень 2001 р.) прем'єр-міністр України Віктор Ющенко зумів добитися позитивної динаміки в економіці, надихнувши людей віру в краще життя. Він досягнув високого рівня довіри населення, який постійно зростає, та став найпопулярнішим політиком України. Врахуйте, що протягом всього цього часу він жодного разу не пішов проти своєї совісті. Цього він вчить разом з дружиною Катериною своїх синів Андрія і Тараса, дочок Віталіну, Софію та Христину, онучку Яринку.

У нещодавньому інтерв'ю газеті „Народне слово” Катерина Ющенко широко зізналася: „Віктор природний, йому не потрібно нічого вигадувати. Ідея формування іміджу, на мою думку, не є реальною. Я переконана, що люди достатньо розумні для того, щоб побачити справжню сутність людини за її штучно створеним образом, щоб відчувати, що спонукає людину балотуватися на виборах: любов до країни та бажання змінити життя на краще – чи бажання наповнити свої кишені... Я бачу своє покликання у тому, щоб забезпечити йому затишну домівку, щасливу родину, місце, до якого він повертатиметься з радістю після дуже важливої й довгої роботи. Я також бачу своє покликання у вихованні наших дітей – щоб вони були не тільки гідними українцями, а й гідними громадянами світу”.

Віктор Ющенко мав повне моральне право чітко заявити в своїй програмі: „Я бачу Україну справедливою і заможною європейською державою. Де кожна людина може реалізувати свої можливості, не шукаючи кращої долі за кордоном. Де кожен, хто бажає працювати, має роботу і гідну зарплату. Де кожна дитина може отримати якісну освіту. Де кожен громадянин має доступ до належного медичного обслуговування; кожна літня людина отримує гідну пенсію. Де надійно захищене життя – сім'я, материнство і дитинство. Де шанують ветеранів. Де влада користується довірою і повагою громадян. Де державні чиновники компетентні і законотворчі, отримують високу зарплату і не беруть хабарів. Де всі рівні перед законом; де кожен із нас, а не лише багаті, може захистити свої права у суді. Де надійно гарантовані свобода думки, свобода слова, свобода совісті. Я бачу Україну державою, яку шанують і цінують її власні громадяни і до якої з повагою ставляться у світі. Я бачу Україну, в якій житимуть, як казав Олександр Довженко, „по закону Божеському і людському”. Таку Україну кожен вважатиме своєю. Це буде Україна високоморальних людей, справжніх патріотів, дбайливих господарів.

У Віктора Ющенка чимало прихильників, однодумців та послідовників. Саме його високоморальна позиція, відверта ширість, рішуче бажання змінити життя в Україні об'єднали навколо нього особистості, які український народ вважає совістю нації. До таких людей належить видатна українська поетеса Ліна Костенко – почесний професор Національного університету „Києво-Могилянська академія”, лауреат багатьох літературних премій, яку українці справедливо вважають символом громадської непокори будь-якій деспотичній владі. Про свою активну підтримку благородної справи Віктора Ющенка заявив один із засновників Української хірургічної школи, Головний хірург Міністерства охорони здоров'я України, академік Олександр Шалімов. Ці дві славетні особистості стали довіреними особами кандидата в Президенти Віктора Ющенка по загальнодержавному округу.

Віктора Ющенка підтримують не менш легендарні, знакові культурні діячі України Дмитро Гнатюк та Анатолій Паламаренко. „Я поважаю Віктора Андрійовича, - говорить Дмитро Гнатюк, - він виріс в Україні, має чудову освіту, ширі почуття до цієї землі, до своєї матусі, яка його виховала, і має довіру народу”. Анатолій Паламаренко широко зізнався: „Єдине, що тримає на світі, це надія на Україну. Я живу цими

поїздками, людьми, я дивлюся в їхні обличчя, мені здається, що я з ними зливаюся, з їхньою надією. І боронь Боже, якщо наш народ не виграє”. На глибоке переконання відомого поета Івана Драча, „якби ми могли створити ідеального державного діяча, Президента, який відповідав би народним прагненням, то він вийшов би саме таким, яким є Віктор Ющенко. Цій людині не треба придумувати імідж. Він є органічним, щирим, відвертим. І коли з дітьми йде в гори, і коли несе свого 47-денного сина Тарасика туди. Люди думають, що він таким чином творить образ. Насправді ж він таким є. І в цьому його велика сила. Він справжній”.

Герой України поет Дмитро Павличко правий, коли твердить, що Віктор Ющенко „символізує найосвіченішу, елітну верству українського суспільства, а його команда – це наукова, творча, духовна інтелігенція України”. Відомий український політик, якого називають совістю української дипломатії, Антон Бутейко (нещодавно був гостем політологів Ужгородського університету – М.В.), відповідаючи на запитання, чому саме Ющенко є найоптимальнішим президентом для України, сказав: „Жоден із зареєстрованих ЦВК кандидатів не має повного комплексу тих якостей, якими у моєму розумінні мав би володіти Президент України. Жоден з них не має згустку тих позитивів, якими володіли, скажімо, Ярослав Мудрий, Франклін Рузвельт та Шарль де Голль разом узяті. Але попри усі відомі мені мінуси, яких я бажав би, щоб у нього не було, В.Ющенко переважає інших кандидатів. Говорячи словами Лесі Українки, він має в серці те, що не вмирає. У нього є щире бажання зробити Україну поважною державою, демократичною, у якій заможно жили б її громадяни”. До цих слів важко щось додати.

„ЧОРНИЙ” PR ТА ПОЛІТИЧНІ ПРОВОКАЦІЇ: ВЧОРА І СЬОГОДНІ

В сучасних умовах щоразу частіше використовуються терміни „PR”, „політичні технології”, „PR акції” тощо. Про це ми щоденно дізнаємося з газет, голубих екранів, із сторінок численних книг. Про PR говорять відомі політики, величезна армія чиновників, прості громадяни. Виникає таке враження, що переважна більшість людей боїться навіть самого слова „PR”, який з’явився порівняно недавно, і який пов’язують з брудною політикою. Насправді, все далеко не так просто.

Директор Центру стратегічного аналізу і прогнозування Росії Дмитро Ольшанський глибоко переконаний, що PR – річ занадто серйозна і корисна, без якої в сучасних умовах важко обійтися. Політичний PR в сучасному світі – це і є основні інструменти управління людьми, інформаційними процесами, спроби впливати і формувати в потрібному для тієї чи іншої політичної сили громадську думку. Сам термін „public relations” (від англійського слова – взаємозв’язки з громадськістю) вперше був вжитий у 1807 році президентом США Томасом Джеферсоном, який вважав, що без цілеспрямованого конструювання відносин з громадськістю демократія неможлива.

Політологи і соціологи розрізняють кілька видів PR – білий (традиційний) та різнокольоровий (чорний, сірий, жовтий і червоний). При допомозі „сірого” PR висвітлюються на перший погляд неважливі, але такі що впливають, моменти біографії, риси зовнішності політика тощо. „Жовтий” PR – це скандальна, як правило, неполітична слава політика. Астрологи, екстрасенси, шамани та порнозірки – кращі агенти „жовтого” PR. „Червоний” PR, в основному, пов’язують з опозиційними по відношенню до влади силами.